

Дата: 25.12.2023

Урок № 23

Тема: Будова складного речення

Мета: (формування компетентностей): предметні (норми українського синтаксису; уміння будувати складні речення; знання про види складних речень; орфографічні й пунктуаційні навички; уміння розрізняти види складних речень); ключові (уміння вчитися: мовленнєво-комунікативні вміння, логічне мислення; комунікативні: навички роботи в групах та парах; загальнокультурні: прагнення до самовдосконалення).

Матеріали до уроку:

Опрацювати § 30-31 ст.95-96

Будова складного речення й логічні помилки в ньому

§ 30–31. БУДОВА СКЛАДНОГО РЕЧЕННЯ Й ЛОГІЧНІ ПОМИЛКИ В НЬОМУ

СПОСТЕРЕЖЕННЯ

1. Прочитайте речення й виконайте завдання.

Птахи в зоопарку якесь сірі, тільки павичі своїм різнобарв'ям тішать око.

Птахи в зоопарку якесь сірі, а павичі тішать око своїм різнобарв'ям.

А. У якому реченні допущено логічну помилку?

Б. Чи логічно видову назву (павич) протиставляти родовій (птахи) або колір (сірий) — сприйняття (тішать око)?

Складне речення

Складне речення має дві частини (або більше частин), що поєднані за змістом та інтонаційно. У складному реченні дві або більше граматичних основ: Пастухе зліти, жовтий щит ікрице злилу до вершини (Я. Щоголів).

Складне речення			
сполучникове		безсполучникове	з різними видами зв'язку
складносурядне	складнопідрядне		
Лини храм <u>збудували</u> , а люди в нього <u>прийдуть</u> (Л. Костенко).	Коли в людини є <u>настрій</u> , тоді вона <u>уже злетить</u> (Л. Костенко).	Сади <u>стожать</u> , обдухані вітрами, <u>листяки летять</u> , киваччи гілля (Л. Костенко).	Там <u>пожега</u> <u>двієр</u> <u>любістку</u> , <u>ціттить</u> <u>такі жоржини</u> , і <u>вишні</u> <u>чорноокі</u> <u>стоять</u> до халодів (Л. Костенко).
[ ], а [ ]:	за якої умови? ↓ (Коли), [ ]:	[ ], [ ]:	[ ], [ ], і [ ]:

Логічні помилки в складному реченні

Приклад	Коментар
Повернули спортсменку до нашої команди, яку раніше дискваліфікували через порушення правил.	Виходить, що раніше дискваліфікували не спортсменку, а команду (команда, яку раніше дискваліфікували). Отже, сполучне слово, що приєднує до головної частини підрядне означальне речення, має стояти безпосередньо після слова, якого стосується: До нашої команди повернули спортсменку, яку раніше дискваліфікували через порушення правил.

Продовження табл.

<i>Перше, на чому я хочу наголосити, це на аналізі наших перспектив.</i>	Якщо опустити підрядну частину й прочитати головну (її виділено напівжиром), то вийде набір слів: <i>Перше ... — це на аналізі наших перспектив</i> . Тобто частини головного речення мають бути граматично пов'язані: <i>Перше ... — це аналіз наших перспектив</i> . Отже, складне речення має бути таким: <i>Перше, на чому я хочу наголосити, — це аналіз наших перспектив</i> .
<i>Консультантка детально розповідала про якість тканин, і мене це мало цікавило.</i>	Щоб частини цього складносурядного речення були логічно пов'язані, потрібно вжити протиставний сполучник <i>але (проте, однак)</i> на місці єдиального <i>і</i> : <i>Консультантка детально розповідала про якість тканин, але мене це мало цікавило</i> .
<i>Мені розповіли, де глибокі місця й про отруйних риб.</i>	Частини складного речення мають бути одноплановими за граматичним оформленням, тому не логічно поєднувати підрядну частину <i>де глибокі місця</i> й додаток <i>про отруйних риб</i> . Тут потрібно використати або дві підрядні частини, або два додатки: <i>Мені розповіли, де глибокі місця та які бувають отруйні риби</i> . <i>Мені розповіли про глибокі місця й отруйних риб</i> .
<i>Ми не поїдемо до Одеси. Тому що погодні умови не дають можливості цього зробити.</i>	Не можна штучно розривати частини складнопідрядного речення, хоча письменники іноді це роблять з певною стилістичною метою (прийом парцеляції). Отже, наведені два речення треба об'єднати в одне: <i>Ми не поїдемо до Одеси, тому що погодні умови не дають можливості цього зробити</i> .

2. Побудуйте структурні схеми до кожного речення й визначте їхній вид.

1. Поетів ніжних в нас багато, але мислителів ще мало (*П. Тичина*). 2. Ми підем, де трави похилі, де зорі в ясній далині, і карії очі, і рученьки білі вочами насняться мені (*А. Малишко*). 3. Не бійтесь заглядати у словник: це пишній яр, а не сумне провалля (*М. Рильський*). 4. Зерно в землю теж кладуть, щоб воно воскресло в житті (*Б. Олійник*). 5. Діла добрих оновляться — діла злих загинуть (*Т. Шевченко*). 6. Думою туго розвію, щоб був я завжди таким, яким мене мати вродила й благословила в світи (*В. Стус*). 7. Або не сокл я, або зломил мені неволя крила (*Леся Українка*).

3. Прочитайте речення й виконайте завдання.

1. Сестра подарувала мені книжку, яка старша за мене на два роки. 2. Я не ставлю жодного запитання своїй тітці. Бо їй важко потім зупинити. 3. Ми розглядали питання, як організувати випускний вечір і про підготовку до ЗНО. 4. Батьки поїхали в «Епіцентр», і він не працював. 5. Головне, на чому наполягали вчителі, — це на нашій уважності.

А. Знайдіть логічні помилки в будові речень і прокоментуйте їх.

Б. Відредагуйте й запишіть речення.

Перейдіть нижче за посиланням:

<https://pidruchnyk.com.ua/1239-ukrainska-mova-11-klas-avramenko.html>

Вправи для закріплення теоретичних знань

Виконати Впр.3 ст.96, впр.5 ст.97

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

§ 30-31 Вправа 7, завдання 2 ст. 99

**Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту
y.levchuk2976@gmail.com**

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.